

SveBeFo - Stiftelsen Svensk Bergteknisk Forskning.

En kort historik

SveBeFo bildades 1993 genom samgående mellan de tidigare forskningsstiftelserna BeFo och SveDeFo med två huvudsakliga motiv. Stiftelsernas intressenter var till stor del desamma, verkande inom svensk gruv- och berganläggningsindustri, och båda stiftelserna drev treåriga forskningsprogram finansierade genom industriinsatser om 60 procent och statliga medel om 40 procent via dåvarande Nutek och BFR (Bygghörsningsrådet). BeFo verkade genom engagemang av externa forskare, främst doktorander vid Chalmers, KTH och LTU medan SveDeFo hade ett tiotal anställda forskare verksamma inom detonik- och bergsprängningsteknisk FoU.

Underlag för samgåendet togs fram 1992 och de båda styrelserna lade fram ett gemensamt förslag till nya stadgar som täckte de ändamål som gällt för vardera stiftelsen. Den nya Stiftelsen Svensk Bergteknisk Forskning – SveBeFo grundades formellt genom undertecknande av en ny stiftelseurkund. Följande styrelse utsågs:

Lars Söderberg, Vattenfall Hydropower, ordförande
Roger Holmberg, Nitro Nobel, vice ordförande
Lennart Skogsberg, NCC
Ulf Ritzler, Atlas Copco
Per-Olov Karlsson, Vägverket
Nils-Åke Larsson, Geosigma
Torsten Nylund, Kimit

Till forskningsdirektör utsågs Tomas Franzén och till forskningsledare för detonik- och sprängningsteknik Finn Ouchterlony, tidigare VD för SveDeFo. Personalen vid de två organisationerna överfördes till SveBeFo och man flyttade in i nya lokaler på Kungsholmen (Alströmergatan 43). Se även sid 4 nedan.

Under tiden 1993 – 2002 bedrevs verksamheten liksom tidigare i form av treåriga ramprogram baserade på projektförslag som arbetats fram i nära samråd med intressenterna och med finansiering från industrin och staten enligt samma modell som tidigare.

Utöver ramprogrammen medverkade SveBeFo under denna tid bland annat i två EU-projekt, det ena kring slitsade borrhål ”*Downhole abrasive jet cutting in quarrying, mining and civil engineering*” och det andra om finandelens betydelse vid sprängning i bergtäkter ”*Less fines production in aggregate and industrial minerals industry*”. Det senare genomfördes mycket framgångsrikt med ett gott samarbete mellan nio institutioner i fyra länder och med goda vitsord från EU:s administration.

SveBeFos arbetsformer

SveBeFo arbetade under perioden 1993 - 2002 med anställda forskare (inom området bergsprängningsteknik) och externa forskare, främst doktorander vid KTH, Chalmers och LTU, samt experter anlitate för olika utvecklingsprojekt. Verksamheten leddes av forskningsdirektören (Tomas Franzén) och en projektkoordinator (Per Andersson, senare Ann Emmelin) samt forskningsledaren för sprängtekniken (Finn Ouchterlony). För ekonomi- och kontorsadministration svarade Monica Karlsson, senare Eva Friedman, anställd 1998. År 2000 efterträddes Lars Söderberg som styrelseordförande av Lennart Skogsberg, NCC. Samma år flyttade SveBeFo till nya lokaler vid Liljeholmen (Mejerivägen 4).

Nya förutsättningar

Under programperioden 2000-2002 förändrades det statliga systemet för forskningsstöd radikalt. Nutek och BFR gick upp i nya organisationer (Vinnova och Formas) med nya riktlinjer, som innebar att de inte längre kunde stödja den typ av industri-gemensam forskning som SveBeFo bedriver. Som följd av de nya förutsättningarna beslutade styrelsen att SveBeFo inte längre skulle arbeta med anställda forskare utan verka som en renodlad projektledningsorganisation, finansierad av huvudmännen och med uppgift att utifrån intressenternas behov planera och driva projekt med externt engagerade forskare och särskild finansiering av varje projekt. Ett strategidokument utarbetades som stöd för den nya inriktningen på verksamheten.

Swebrec

Som följd av de nya förutsättningarna valde de gruvföretag och sprängämnes-tillverkare som varit huvudmän i SveBeFo att etablera en Centrumbildning knuten till LTU kallad Swebrec (Swedish Blasting Research Center at LTU), och ett avtal tecknades mellan SveBeFo och LTU som reglerade former för överföring av de fyra anställda forskarna inom sprängteknik till universitetet, men också för ett "samboende" med SveBeFo. Forskarna kunde därmed fortsätta sin verksamhet i Stockholm och dela lokaler och viss administration med SveBeFo.

SveBeFo 2003

Efter bildandet av Swebrec februari 2003 bestod huvudmännen i SveBeFo av beställare, byggtreprenörer, konsultföretag, energiproducenter och utrustnings-tillverkare, totalt 17 företag och organisationer. Huvudmännens åtagande i form av andelar för finansiering av basverksamheten i form av ledningsfunktion och projektledning uppgick till ca 3 Mkr. Den totala omslutningen 2003 var 9,6 Mkr inkluderande avslutande arbeten för EU-projekt om 1,8 Mkr genom Swebrec. Styrelseordförande 2003-2005 var Christer Svemar, SKB, och från 2006 Lars-Olof Dahlström, BV, senare NCC.

Nytt initiativ 2006

De nya arbetsformerna med projektvis finansiering visade sig administrativt tungrodda och efter ett par år togs ett initiativ från Banverket till en gemensam avsiktsförklaring om medverkan i SveBeFos forskning. Detta presenterades i ett pressmeddelande i mars 2006:

SveBeFos nya program sponsras av Banverket och Vägverket, Elforsk och SKB

SveBeFo har tagit fram ett nytt forskningsprogram i samråd med intressenterna, där Banverket, Vägverket, Elforsk och SKB, har beslutat sig för ökade insatser. Man ser ett ökande behov av kunskaps- och kompetensutveckling inom bergtekniken i och med de stora infrastrukturprojekt som planeras och som innehåller en stor mängd bergarbeten. Det finns också ett stort behov av underhållsinsatser i äldre anläggningar. – Vi väntar oss att antalet företag som vill delta i SveBeFos nätverk och forskning kommer att öka i och med detta, säger Tomas Franzén, forskningsdirektör vid SveBeFo, i samband med årets Bergmekanikdag. Vi får ett större utrymme för finansiering av våra FoU-projekt och förenklar formerna för att bli medlem och engagera sig i SveBeFo. FoU-programmet omfattar hela kedjan från planering och design till utförande och drift inklusive underhåll och miljöfrågor. Projekten kommer att genomföras både som teknikutredningar och som doktorandprojekt. Vi ser fram emot en utvecklad och vidgad samverkan med nya och tidigare aktörer inom bergteknisk forskning och utveckling.

SveBeFo 2007 - 2008

Med de nya åtagandena som grund och viss förändring av formerna för huvudmannaskap i stiftelsen kunde kretsen av huvudmän ökas väsentligt och uppgick 2008 till 29 företag och organisationer. SveBeFos omslutning 2007 var 11 Mkr.

Hösten 2007 meddelade Tomas Franzén sin önskan att lämna rollen som forskningsdirektör och styrelsen inledde en nyrekrytering. Den 1 juli 2008 anställdes Mikael Hellsten för att i september tillträda befattningen som ny forskningsdirektör.

TF September 2008

Följande sida visar "SveBeFo vid starten 1993"

Stiftelsen SveBeFo vid starten 1993 (ur ”Verksamheten 1993”)

Huvudmän 1993

Byggentreprenörerna:

Skanska

NCC

Kraftbyggarna

Siab

Peab

JM Byggnads- och fastighets AB

WP-System

BESAB

Stabilator

Geosigma

Golder Associates

J&W Bygg o Anläggning

Scandiaconsult

Tyréns Infrakonsult

VBB VIAK

Vattenfall Hydropower

Atlas Copco

Nitro Nobel

LKAB/Kimit

Banverket

Vägverket

Sydskraft

SKB

Grus- och Makadamföreningen

Styrelse

Lars Söderberg, Vattenfall, ordf

Roger Holmberg, Nitro Nobel

Lennart Skogsberg, NCC

Ulf Ritzler, Atlas Copco

Per-Olov Karlsson, Vägverket

Nils-Åke Larsson, Geosigma

Torsten Nylund, Kimit

Programstyrelse

Utsedda av styrelsen:

Håkan Stille, KTH, ordförande

Mats Alestam, Sydkraft Konsult

Ingvar Bergqvist, Nitro Nobel

Tommy Ellison, besab

Ingemar Marklund, LKAB

Leif Ohlsson, Skanska

Tommy Olsson, Golder

Björn Åkre, Atlas Copco

Utsedda av NUTEK/BFR:

Lars O Ericsson, SKB

Leif Johansson, Vägverket Produktion

Stefan Lamnevik, FOA

Jan Malmtoorp, Banverket

Gustaf Landahl, Stockholms stad

Björn Sellberg, BFR

Adjungerade:

Bengt Stillborg, LTU

Gunnar Gustafson, Chalmers

Verkställande och forskare

Tomas Franzén, forskningsdirektör

Per Andersson, projektledare

Carin Bachman, sekreterare

Maret Penno, ekonomi

Annica Nordmark, information

Sju anställda forskare inom

sprängning och detonik

Sex doktorander vid universitet

och högskolor